

Kannanotto MTV3:n 16.3.2022 aamu-uutisissa olleeseen long covidia käsittelevään uutiseen ja sitä käsittelevään koosteeseen MTV:n nettisivuilla <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/long-covidista-ei-tullutkaan-utta-kansansairautta-sanovat-asiantuntijat-kylla-nayttaa-etta-se-oli-yliarvioitu/8359256>

Mihin katosivat Suomen Long Covid -potilaat?

MTV Uutiset ja Ilta-Sanomat uutisoivat viikolla 11 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) long covid klinikasta vastaavan ylilääkäri Helena Liiran haastatteluun perustuen, että asiantuntija-arvion mukaan long covidista kärsii Suomessa vain 1-5 % Covid-19 taudin sairastaneista. Uutisoinnissa annettiin ymmärtää, että väite edustaa kaikkien asiantuntijoiden yhteistä kantaa, eikä long covid tule Suomessa aiheuttamaan huolta. Väitettä perusteltiin Long Covid -klinikalle saapuvien läheteiden, long covid -diagnosilla saatujen sairauspäivärahojen sekä myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden vähäisellä määrällä.

Maailman terveysjärjestö WHO:n maltillisen arvion mukaan 10-20 prosenttia Covid-19 taudin sairastaneista kärsii pitkittyneistä oireista (1). Useissa meta-analyyseissä ja systemaattisissa katsauksissa long covid -oireita on arvioitu esiintyvän vähintään 50 % Covid-19 taudin sairastaneista aikuisista (2,3,4,5,6). Uusimman lapsia koskevan meta-analyysin mukaan (N=80 000) pitkittyneitä oireita esiintyi 25 %:lla Covid-19 taudin sairastaneista lapsista (7). Tanskalaisen kansallisen tutkimuksen mukaan 6-12 kuukautta Covid-19 taudin sairastamisen jälkeen yli puolet (N=61 000, 53,1 %) positiiviseksi testatuista kotona Covid-19 taudin sairastaneista raportoi vähintään yhden seuraavista oireista: keskittymiskyvyn vaikeus, muistiongelmät, unihäiriö, psyykinen tai fyysinen uupumus (8). Kotimaisia tuloksia sairauden esiintyvyydestä Suomessa on tulossa Terveyden- ja Hyvinvoinnin laitoksen (THL) tuottamana lähikuukausina.

Väestötasolla long covidin esiintyvyyttä on seurattu systemaattisesti kuukausittain terveysviranomaisen toimesta ainoastaan Britanniassa, jossa 31.1.2022 mennessä 1,5 miljoonaa ihmistä raportoi kärsivänsä long covid oireista (2,4 % väestöstä) ja jokapäiväisiin arjen toimintoihin long covid oireiden koki vaikuttavan 989 000 (64 %) vastanneista (9). Euroopan Unionin jäsenmaissa long covidin hoitoon, seurantaan ja tutkimukseen osoitetut resurssit vaihtelevat maakohtaisesti (10). Esimerkiksi Britanniassa on 80 julkisen sektorin Long Covid -klinikkaa ja Skotlanti on varautunut rahoittamaan 10 miljoonalla punnalla erikseen paikallisia long covid -potilaita terveyslautakuntien kautta (11). Ruotsissa toimii 22 Long Covid -klinikkaa ja diagnosin on puolestaan saanut yli 26 000 henkilöä (12). Meillä Suomessa klinikoita on yksi ja THL:n tilaston mukaan long covid -diagnoosi (U09.9) oli vuonna 2021 annettu alle 800 henkilölle (13).

Uutisoinnissa Suomessa on toistuvasti jätetty huomiotta seikkoja, jotka vaikuttavat Long Covid -klinikan läheteiden sekä long covid -diagnosilla haettujen ja saatujen sairauspäivärahojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden määrään. THL on tiedottanut long covid -diagnoosikoodien käyttöönotosta 4.12.2020 (14), mutta niiden käyttö on edelleen puutteellista. Sairauspäivärahaa long

covid -diagnoosilla saaneiden määrä näyttäytyy vain jäävuoren huippuna. Muita diagnooseja käytetään osin tiedonpuutteen, mutta myös sairausajan etuuksien vuoksi. Vaikka potilaan oirekuva aiheuttaisi merkittävää toimintakyvyn heikentymistä, hankaloittaen päivittäisistä perustoiminnoista suoriutumista, usein long covid -diagnoosilla haettu etuus hylätään. Perusteena on todettu, ettei pitkittynyt oireilu aiheuta työkyvyn laskua tai objektiivisia tutkimuslöydöksiä ei ole osoitettavissa tällä hetkellä käytössä olevien diagnostisten menetelmien avulla. Samat etuudet myönnetään kuitenkin esimerkiksi masennuspotilaille kliinisen oirekuvan ja potilaan kertoman perusteella. Suomen Covid -yhdistys kehottaa, että diagnoosikoodit on otettava laajamittaiseen, täsmälliseen käyttöön terveydenhuollossa.

HUS:in Long Covid -poliklinikalle pääsyn vaatimuksena on vähintään kolme kuukautta kestänyt oireilu ja positiivinen PCR- tai vasta-ainetestitulosta (15). Sisäänottokriteerit eivät perustu WHO:n diagnostisiin kriteereihin, joiden mukaan 2 kuukautta kestänyt oireilu ja kliininen oirekuva riittävät diagnoosin asettamiseen (16). Suurin osa ensimmäisen aallon aikana sairastuneista jäi keväällä 2020 ilman testitulosta testauksen tiukkojen kriteerien vuoksi ja näin ollen merkittävä osa hoitoa tarvitsevista potilaista rajautuu edelleen hoidon ulkopuolelle. Muualta Suomesta hoitoon hakeutuminen Helsinkiin on vakavimmin oireileville mahdotonta terveydentilan vuoksi. Myöskään selkeitä poliklinikalle lähettämisen kriteereitä ei Uudenmaan ulkopuolisille potilaille ja lääkäreille ole tiedossa. Lisäksi Omicron-aalto alkoi Suomessa voimakkaana vasta joulukuussa 2021, joten on tässä vaiheessa ennenäikaista arvioida, kuinka suuri osa heistä tulee jatkossa tarvitsemaan poliklinikan palveluja. Useissa tutkimuksissa on todettu rokotteiden vähentävän long covidin sairastumisen riskiä, mutta ei kokonaan poistavan sitä (17, 18, 19, 20).

Long covid -diagnoosien asettamatta jättäminen johtaa vääjäämättä siihen, että sairauden todellinen esiintyvyys ei tule esille. Potilaat eivät myöskään saa heille kuuluvaa hoitoa ja kuntoutusta, eikä tutkimusrahoitusta kohdisteta sairauteen, jota "ei oikeastaan ole olemassa". Suomen Covid -yhdistys ry peräänkuuluttaa medialta vastuullisuutta long covidista uutisoidessa, jotta heikossa asemassa olevien potilaiden tilanne ei entisestään hankaloituisi. Toimittaja Fiona Lowenstein on laatinut long covidista kirjoittaville toimittajille työn avuksi oppaan (21), johon toivoisimme long covid tiedottamisen parissa työskentelevien tutustuvan. Suomen Covid -yhdistys ry on myös valmis osallistumaan hoitopolkujen sekä hoidon ja kuntoutuksen suunnitteluprosesseihin sekä tuomaan terveydenhuollon ammattilaisten koulutuksissa esille potilasnäkökulmaa.

Suomen Covid -yhdistys ry

Yhteydenotto

Taija Rutanen, Suomen covid ry -yhdistyksen hallituksen sihteeri
taija.rutanen@suomencovidyhdistys.fi

LÄHTEET

1. WHO. Coronavirus Disease (covid-19): Post Covid-19 condition. [https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/coronavirus-disease-\(covid-19\)-post-covid-19-condition](https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/coronavirus-disease-(covid-19)-post-covid-19-condition)
2. Lopez-Leon, S., Wegman-Ostrosky, T., Perelman, C., Sepulveda, R., Rebolledo, P. A., Cuapio, A., & Villapol, S. (2021). More than 50 long-term effects of Covid-19: a systematic review and meta-analysis. *Scientific reports*, *11*(1), 1-12. <https://www.nature.com/articles/s41598-021-95565-8>
3. long, Q., Li, J., Hu, X., Bai, Y., Zheng, Y., & Gao, Z. (2021). Follow-Ups on Persistent Symptoms and Pulmonary Function Among Post-Acute Covid-19 Patients: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Frontiers in medicine*, *8*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8448290/>
4. Fernández-de-Las-Peñas, C., Palacios-Ceña, D., Gómez-Mayordomo, V., Florencio, L. L., Cuadrado, M. L., Plaza-Manzano, G., & Navarro-Santana, M. (2021). Prevalence of post-covid-19 symptoms in hospitalized and non-hospitalized Covid-19 survivors: A systematic review and meta-analysis. *European journal of internal medicine*, *92*, 55-70. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0953620521002089>
5. Groff, D., Sun, A., Ssentongo, A. E., Ba, D. M., Parsons, N., Poudel, G. R., ... & Chinchilli, V. M. (2021). Short-term and long-term rates of postacute sequelae of SARS-CoV-2 infection: a systematic review. *JAMA network open*, *4*(10), e2128568-e2128568. <https://jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/article-abstract/2784918>
6. Chen, C., Hauptert, S. R., Zimmermann, L., Shi, X., Fritsche, L. G., & Mukherjee, B. (2021). Global Prevalence of Post-Acute Sequelae of Covid-19 (PASC) or long covid: A Meta-Analysis and Systematic Review. *medRxiv*. <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.11.15.21266377v1>
7. Lopez-Leon, S., Wegman-Ostrosky, T., del Valle, C.A., Perelman, C., Sepulveda, R., Rebolledo, P. A., Cuapio, A., & Villapol, S. (2022). Long covid in Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-analyses. Medrxiv: The Preprint Service for Health Sciences. <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2022.03.10.22272237v1>

8. Vedel, S, Al., Spiliopoulos, L., Bager, P., Nielsen, N. M., Hansen, J. V., Koch, A., ... & Hviid, A. (2022). Post-acute symptoms, new onset diagnoses and health problems 6 to 12 months after SARS-CoV-2 infection: a nationwide questionnaire study in the adult Danish population.
9. Prevalence of ongoing symptoms following coronavirus (Covid-19) infection in the UK : 3 March 2022. 3.3.2022.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/healthandsocialcare/conditionsanddiseases/bulletins/prevalenceofongoingsymptomsfollowingcoronaviruscovid19infectionintheuk/3march2022>
10. Covid-19: How Europe is approaching long covid.
<https://www.bmj.com/content/376/bmj.o158>
11. Baraniuk Chris Covid-19: How Europe is approaching long covid. The British Medical Journal (BMJ 2022;376:o158). <https://www.bmj.com/content/376/bmj.o158> (viitattu 17.3.2022)
12. Covid-19 Data Portal Sweden.
https://www.covid19dataportal.se/sv/data_types/health_data/post_covid/#geografisk-f%C3%B6rdelning-av-diagnostiserade-fall-relativt-populationens-storlek
13. Perola Markus, THL, 2022. Henkilökohtainen tiedonanto.
14. Koodistopalvelutiedote 65/2020: ICD-10 Tautiluokitusta päivitetty Covid-19 koodeilla.
<https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/-/koodistopalvelutiedote-65/2020-icd-10-tautiluokitusta-paivitetty-covid-19-koodeilla>
15. HUS.
<https://www.hus.fi/potilaalle/sairaalat-ja-toimipisteet/koronavirusinfektion-pitkaaikaisoireiden-poliklinikka#mill%C3%A4-kriteereill%C3%A4-potilaat-p%C3%A4>
16. WHO 2021. A clinical case definition of Post-covid-19 condition by a Delphi consensus.
<https://reliefweb.int/report/world/clinical-case-definition-post-covid-19-condition-delphi-consensus-6-october-2021>

17. Antonelli, M., Penfold, R. S., Merino, J., Sudre, C. H., Molteni, E., Berry, S., ... & Steves, C. J. (2022). Risk factors and disease profile of post-vaccination SARS-CoV-2 infection in UK users of the covid Symptom Study app: a prospective, community-based, nested, case-control study. *The Lancet Infectious Diseases*, 22(1), 43-55.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1473309921004606>
18. Senjam, S., Balhara, Y. P. S., Kumar, P., Nischal, N., Manna, S., Madan, K., ... & Gulleira, R. (2021). Assessment of Post Covid-19 Health Problems and Its Determinants in North India: A Descriptive Cross-Sectional Study. *Available at SSRN 3937558*.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3937558
19. Al-Aly, Z., Bowe, B., & Xie, Y. (2021). Long covid after Breakthrough covid-19: the post-acute sequelae of breakthrough covid-19.
<https://assets.researchsquare.com/files/rs-1062160/v1/7543b8c8-32ca-4021-92a4-fac24c5e3d24.pdf?c=1641822087>
20. Taquet, M., Dercon, Q., & Harrison, P. J. (2021). Six-month sequelae of post-vaccination SARS-CoV-2 infection: a retrospective cohort study of 10,024 breakthrough infections. *medRxiv*. <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.10.26.21265508v3>
21. Lowenstein, Fiona. Body Politic's master guide to covering long covid. A reference tool for journalists and advocates for shaping news coverage of long-term symptoms of Covid-19.
https://drive.google.com/file/d/1_H4Yd-PeHGxv-FQXur63b-BJn7fIXb6y/view